

BMT təchizatçısının davranış kodeksi

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsi: Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsində təsbit olunmuş dəyərlər – *əsas insan hüquqlarına, sosial ədalətə və insan şəxsiyyətinin ləyaqətinə, kişi və qadınların hüquq bərabərliyinə hörmət etmək* – elə ümumi dəyərlərdir ki, BMT-nin¹ mal və xidmət təchizatçıları onlara riayət etməlidirlər.

Qlobal müqavilə: Qlobal müqavilə qloballaşma problemlərinin həlli naminə korporativ məsuliyyət prinsiplərinin və universal sosial və ekoloji prinsiplərin təşviqinə özəl sektor subyektlərinin və digər sosial strukturların cəlb olunmasına dəstək məqsədilə korporativ sosial məsuliyyət sahəsində irəli sürülmüş könüllü beynəlxalq təşəbbüsdür. BMT bütün təchizatçıları Qlobal müqavilənin həyata keçirilməsində iştiraka təkidlə çağırır. Bu məqsəd üçün və BMT-nin Qlobal müqaviləsindəki on prinsipin vacibliyi nəzərə alınaraq bu Davranış kodeksi hazırlanmışdır və Müqavilənin prinsiplərinin BMT-nin fəaliyyətinə inteqrasiyası üçün mühüm vasitə hesab olunur. Davranış kodeksində insan hüquqları, əmək münasibətləri, ətraf mühitin mühafizəsi və korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində Müqavilədə qaldırılan məsələlərə toxunulur və Kodeks Müqaviləyə uyğun surətdə şərh edilməlidir. Qlobal müqaviləyə dəstək göstərməkdə və on prinsip barədə əlavə məlumat əldə etməkdə maraqlı olan təchizatçılar Qlobal müqavilənin veb-saytına daxil ola bilərlər: www.unglobalcompact.org.

Əmək münasibətlərinə dair beynəlxalq konvensiyalar və tövsiyələr: Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üçtərəfli struktura malik ixtisaslaşmış qurumu olan Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (BƏT) tərəfindən əmək münasibətləri sahəsində qəbul edilmiş beynəlxalq standartlar (yəni konvensiyalar və tövsiyələr) bu Davranış kodeksinin əhəmiyyətli hissəsinin əsaslandığı təməl rolunu oynayır. BMT ümid edir ki, BMT-yə məhsul və xidmətlər təqdim edən təchizatçılar BMT-nin Nizamnaməsində təsbit olunmuş dəyərlərlə yanaşı, əmək münasibətlərinə dair beynəlxalq standartlarda əks olunan və aşağıda 4-9-cu bəndlərdə ümumiləşdirilmiş şəkildə təqdim edilən prinsiplərə riayət edəcəklər.²

1. Tətbiq dairəsi:

Bu Davranış kodeksinin müddəalarında BMT-də qeydiyyatı alan və ya onunla işgüzar münasibətlərdə olan bütün təchizatçılar tərəfindən əməl edilməsi gözlənilən BMT-nin tələbləri əks olunub. BMT ümid edir ki, bu prinsiplər təchizatçılara və onların işçilərinə, əsas və törəmə müəssisələrinə və ya filiallarına və subpodratçılara münasibətdə tətbiq ediləcəkdir. BMT ümid edir ki, təchizatçılar bu Davranış kodeksində əks olunanları bütün işçilərinin, əsas və törəmə müəssisələrinin və filiallarının, habelə bütün subpodratçılarının diqqətinə çatdıracaqlar və bu, yerli dillərdə və mümkün qədər hamının anladığı formada həyata keçiriləcəkdir. BMT-nin təchizatçısı qismində qeydiyyatı alınmaq və ya onunla işgüzar münasibətlərdə olmaq üçün

¹ Bu Davranış kodeksində “BMT” dedikdə BMT-nin Katibliyi, proqramları və fondları, ixtisaslaşmış qurumları və BMT sisteminə aid olan digər strukturlar nəzərdə tutulur, hansılar ki, Yüksək səviyyəli idarəetmə komitəsinin Satınalmalar şəbəkəsi vasitəsilə hərəkət edərək bu Davranış məcəlləsini qəbul etmişlər.

² BƏT-in konvensiyalarının və tövsiyələrinin tam mətnləri ilə bu saytda tanış olmaq olar; <http://www.ilo.org/global/standards/lang--en/index.htm>.

təchizatçı bu Davranış kodeksi ilə tanış olmalı və Kodeksdə yer alan, BMT təchizatçılarından gözlənilən minimal standartları başa düşdüyünü təsdiq etməlidir. Bundan əlavə, təchizatçılar nəzərə almalıdırlar ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının kontraktı onlara veriləcəyi təqdirdə, bütün belə kontraktların şərtlərinə uyğun olaraq, bu Kodeksin müəyyən müddəaları təchizatçı üçün məcburi qüvvəyə malik olacaqdır. Həmçinin Kodeksin müəyyən müddəalarına riayət edilməməsi, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı sisteminin bir və ya bir neçə təşkilatının tender sənədlərində göstərildiyi kimi, təchizatçıları kontraktı almaq hüququndan məhrum edə bilər. Potensial təchizatçılara təklif olunur ki, irəli sürülən tələblərə hal-hazırda və gələcək üçün uyğun gəlib-gəlmədiklərini müəyyənləşdirməkdən ötrü kontraktın konkret müddəaları və şərtləri ilə və BMT sisteminin işgüzar münasibətə girmək istədikləri təşkilatının satınalma siyasəti ilə tanış olsunlar.

2. Daimi təkmilləşdirmə:

Bu Kodeksin müddəalarında təqdim edilən minimal standartlara BMT təchizatçılarının riayət edəcəyi gözlənilir. BMT ümid edir ki, təchizatçılar qabaqcıl beynəlxalq və sahəvi təcrübələri üstələməyə çalışacaqlar. Həmçinin BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları özlərinin təchizatçıları və subpodratçıları ilə iş aparacaq və onları bu Davranış kodeksindəki prinsiplərə riayət etməyə çalışmağa təşviq edəcəklər. BMT dərk edir ki, bu Davranış kodeksində müəyyən edilmiş bəzi standartlara riayət edilməsi statik deyil, dinamik prosesdir və təchizatçıları iş yerlərində əmək şəraitini daim təkmilləşdirməyə çağırır.

3. İdarəetmə, nəzarət və qiymətləndirmə:

BMT-nin gözləntisi ondan ibarətdir ki, onun təchizatçıları ən azından qarşılarına bu Davranış kodeksində əks olunmuş standartlara əməl etməyə yönələn dəqiq məqsədlər qoyacaqlar. BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları bu Davranış kodeksinin məzmunu ilə əlaqədar olaraq lazımi idarəetmə sistemlərini yaradacaq və qoruyub saxlayacaq və öz idarəetmə proseslərinin və işgüzar əməliyyatlarının bu Davranış kodeksində əks olunmuş prinsiplərə uyğunluğunu təmin etmək üçün onları aktiv surətdə təhlil edəcək, nəzarətdə saxlayacaq və modifikasiya edəcəklər. Qlobal müqavilədə iştirak edən təchizatçılara təkidlə tövsiyə olunur ki, onun prinsiplərini həyata keçirsinlər və bu istiqamətdə gördükləri işlərin gedişi barədə hər il maraqlı tərəflərə məlumat versinlər.

Əmək münasibətləri:

4. Birləşmək və kollektiv müqavilə bağlamaq azadlığı

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları işçilərin heç bir fərq qoyulmadan təşkilatlarda birləşmək, öz maraqlarını ortaya qoymaq və müdafiə etmək və kollektiv müqavilələr bağlamaq hüququnu sərbəst həyata keçirmələrini qəbul edəcək, eləcə də işçilərinin təşkilatlarda birləşmək, həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyətində iştirak etmək və kollektiv müqavilələr bağlamaq hüququnu həyata

keçirmələri ilə bağlı bu və ya digər formada hər hansı ayrı-seçkilik xarakterli hərəkətdən müdafiəsini təmin edəcəklər.³

5. Məcburi və ya icbari əmək:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları məcburi və ya icbari əməyin bütün formalarını qadağan edəcəklər.⁴

6. Uşaq əməyi:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları: a) yaşı 14-dək olan uşaqları, yaxud yaşı bundan yuxarı olan, amma kontraktın icrası üçün işlərin hamısının və ya bir hissəsinin yerinə yetiriləcəyi ölkədə və ya ölkələrdə qanunla işləmək üçün icazə verilən minimal yaş həddindən və yaxud həmin ölkədə və ya ölkələrdə icbari təhsili bitirmə yaşından aşağı olan istənilən yaşda uşaqları işə götürməyəcək; və b) yaşı 18-dək olan uşaqları xarakterinə və yerinə yetirildiyi şəraitə görə bu cür şəxslərin səhhətinə, təhükəsizliyinə və ya mənəviyyatına zərər yetirə biləcək işə qəbul etməyəcəklər.⁵

7. Ayrı-seçkilik:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları irq, dərinin rəngi, cins, din, siyasi əqidə, milli və ya sosial mənşə əlamətlərinə görə, habelə kontraktın icrası üçün işlərin hamısının və ya bir hissəsinin yerinə yetiriləcəyi ölkənin və ya ölkələrin milli qanunvericiliyində nəzərdə tutulan hər hansı digər əlamətə görə ayrı-seçkilik qoymadan əmək və məşğulluq sahəsində bərabər imkanları və hüquq bərabərliyini təmin edəcəklər.⁶ BMTQAK ümid edir ki, onun təchizatçıları nə özlərinin, nə də əsas və törəmə müəssisələrinin və ya filiallarının və subpodratçılarının məşğulluq sahəsində, o cümlədən işəgötürmə, karyera irəliləyişi, təlim, əmək haqqı və müavinətlərə aid məsələlərdə gender əlamətinə və ya digər əlamətə görə ayrı-seçkilik xarakterli praktikadan istifadə etməməsini təmin etmək məqsədilə bütün lazımi tədbirləri görəcəklər.

8. Əmək haqqı, iş saatları və digər əmək şəraiti:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları əmək haqlarının qanuni ödəniş vasitələri ilə və bir ayı ötməyən bərabər zaman intervalları ilə tam həcmdə və birbaşa müvafiq işçilərə ödənilməsini təmin edəcəklər. Təchizatçılar bu cür ödənişlərin lazımi uçotunu aparmalıdırlar. Əmək haqqından tutmalara yalnız qüvvədə olan qanunda, normativ aktlarda və ya kollektiv sazişdə müəyyən edilən şərtlərlə və həcmdə icazə verilir və təchizatçılar müvafiq işçiləri hər bir ödəniş anında bu tutmalar barədə məlumatlandırmalıdırlar. Təchizatçının müəyyən etdiyi əmək haqqı, iş saatları və digər əmək şəraiti işlərin yerinə yetirildiyi ərazidə müvafiq peşə və ya sənaye

³ Bu prinsiplər BƏT-in aşağıdakı əsas konvensiyalarında öz əksini tapıb: № 87 – *Birləşmək azadlığı və təşkilatlarda birləşmək hüququnun müdafiəsi*, 1948; və № 98 – *Birləşmək və kollektiv müqavilələr bağlamaq hüququ*, 1949.

⁴ Bu prinsiplər BƏT-in aşağıdakı əsas konvensiyalarında öz əksini tapıb: № 29 – *Məcburi əmək*, 1930; və 29 sayılı *Konvensiyanın 2014-cü il tarixli Protokolu*; və № 105 – *Məcburi əməyin ləğv edilməsi*, 1957.

⁵ Bu prinsiplər BƏT-in aşağıdakı əsas konvensiyalarında öz əksini tapıb: № 138 – *Minimal yaş*, 1973; № 182 – *Uşaq əməyinin ən pis formaları*, 1999; və Uşaq hüquqları haqqında BMT-nin Konvensiyası.

⁶ Bu prinsiplər BƏT-in aşağıdakı əsas konvensiyalarında öz əksini tapıb: № 100 – *Bərabər əsasda əmək haqları*, 1951; və № 111 – *(Ayrı-seçkilik (əmək və məşğulluq sahəsində))*, 1958.

sahəsində yerinə yetirilən analoji xarakterli işlərə görə yerli səviyyədə üstünlük təşkil edən ən yaxşı şərtlərdən (yəni: i) işəgötürənlərin və işçilərin əhəmiyyətli hissəsini əhatə edən kollektiv sazişlərdə; ii) arbitraj qərarlarında; yaxud iii) qüvvədə olan qanunlarda və ya normativ aktlarda nəzərdə tutulan şərtlərdən) daha əlverişsiz olmamalıdır.⁷

9. Sağlamlıq və təhlükəsizlik:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları: a) nəzarətləri altında olan iş yerlərinin, maşın və avadanlıqların və proseslərin işçilərin sağlamlığı üçün etibarlı və təhlükəsiz olmasını; b) lazımi qoruyucu tədbirlər görüldükdən nəzarətləri altında olan kimyəvi, fiziki və bioloji maddə və agentlərin sağlamlıq üçün təhlükəsiz olmasını; və c) zərurət olduqda qəza riskinin və ya sağlamlıq üçün mənfi nəticələrin qarşısını almaq üçün lazımi qoruyucu geyim və avadanlıqların verilməsini məntiqi baxımdan praktiki olaraq mümkün olan dərəcədə təmin edəcəklər.⁸

İnsan hüquqları

10. İnsan hüquqları:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları beynəlxalq səviyyədə bəyan edilən insan hüquqlarını dəstəkləyəcək və onlara riayət edəcəklər və insan hüquqlarının pozuntularında iştiraklarının olmamasını təmin edəcəklər.⁹

11. Təqib, qəddar və ya qeyri-insani rəftar:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları bütün işçilərə qarşı layiqli şəkildə və hörmətlə davranılmasını təmin edən mühiti yaradacaq və qoruyub saxlayacaqlar. BMT həmçinin ümid edir ki, onun təchizatçıları, onların əsas və törəmə müəssisələri və filialları, habelə bütün subpodratçıları zor tətbiqinə və ya zor tətbiqi ilə hədələməyə, verbal və ya psixoloji təzyiqə və ya qəddar rəftara və seksual istismara və (və ya) seksual həqarətə yol verməyəcək və işçilərinin və işlərə cəlb etdikləri digər şəxslərin də bunları etməsinə icazə verməyəcəklər. Seksual istismar və seksual həqarət hamılıqla tanınan beynəlxalq hüquq normalarının və standartların pozuntusunu təşkil edir və BMT tərəfindən həmişə qəbul edilməz və qadağan olunan davranış kimi qəbul edilir. BMT ilə müqavilə bağlamazdan əvvəl təchizatçılar seksual istismara və seksual həqarətə qoyulmuş qadağaya uyğun davranış standartları barədə məlumatlandırılırlar və BMT onlardan bu cür davranışı gözləyir. Bu standartlar aşağıdakıların qadağan edilməsini nəzərdə tutur, amma təkcə onlarla məhdudlaşmır: 1) yetkinlik yaşı və ya cinsi münasibət barədə qanunvericilikdə nələrin nəzərdə tutulmasından asılı olmayaraq, yaşı 18-dək olan istənilən şəxsə cinsi münasibətə

⁷ Bu prinsiplər BƏT-in aşağıdakı əsas konvensiyalarında öz əksini tapıb: № 95 – *Əmək haqqının müdafiəsi*, 1949; və № 94 – *Əmək maddələri (dövlət orqanları tərəfindən bağlanan müqavilələrdə)*, 1949; və iş vaxtından bəhs edilən bir sıra konvensiyalarda (bax: <http://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/working-time/lang--en/index.htm>).

⁸ Bu prinsiplər BƏT-in konvensiyalarında, tövsiyələrində və praktika kodekslərində öz əksini tapıb (bax: <http://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/occupational-safety-and-health/lang--en/index.htm>).

⁹ Bu prinsiplər İnsan hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamədən (İHÜB) irəli gəlir və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qlobal müqaviləsində təsbit olunub (bax: http://www.unglobalcompact.org/Issues/human_rights/index.html).

girmə; 2) seks müqabilində hər hansı pul vəsaiti, iş, mallar, xidmətlər və ya maddi dəyərə malik digər əşyalar təqdim etmə; və (və ya) 3) hər hansı şəxsə münasibətdə istismar xarakteri daşıyan və ya onun ləyaqətini alçaldan istənilən cinsi münasibətə girmə. BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları işçilərinə və ya işlərə cəlb etdikləri digər şəxslərə seksual istismarda və seksual həqarətdə iştirakı qadağan etmək məqsədilə bütün lazımi tədbirləri görəcəklər. BMT həmçinin ümid edir ki, onun təchizatçıları seksual istismarın və seksual həqarətin qarşısını alan mühiti yaradacaq və qoruyub saxlayacaqlar. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının kontraktlarında təchizatçının seksual istismarın və seksual həqarətin qarşısını almaq üçün lazımi tədbirlər görmək öhdəliyinə dair müddəalar yer alacaq. Təchizatçının seksual istismara və seksual həqarətə qarşı qabaqlayıcı tədbirlər görməməsi və ya bu hallar barədə məlumatları araşdırmaması, yaxud seksual istismar və ya seksual həqarət baş verdikdə vəziyyəti düzəltmək üçün tədbir görməməsi Birləşmiş Millətlər Təşkilatı ilə istənilən müqaviləyə xitam vermək üçün əsas təşkil edir. Bundan başqa, hər hansı qəddar və ya qeyri-insani rəftar, istənilən növ məcburetmə və ya bədən cəzası, eləcə də bu cür rəftar ediləcəyi ilə hədələmə yolverilməzdir.

12. Minalar

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları piyada əleyhinə minaların və ya piyada əleyhinə mina istehsalında istifadə edilən komponentlərin satışında və ya istehsalında iştirak etməyəcəklər.

Ətraf mühit

13. Ətraf mühit

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları səmərəli ekoloji siyasət yürüdəcək və ətraf mühitin qorunması ilə bağlı qüvvədə olan qanunvericiliyə və normativ aktlara riayət edəcəklər. Təchizatçılar imkan daxilində ekoloji məsələlərə diqqətlə yanaşmanı dəstəkləməli, ekoloji məsuliyyətin artırılmasına şərait yaradan təşəbbüslər irəli sürməli və ətraf mühitin qorunmasına və məhsulların sağlam həyat siklinin dəstəklənməsinə şərait yaradan texnologiyaların yayılmasını təşviq etməlidirlər.

14. Kimyəvi və təhlükəli materiallar

Ətraf mühit üçün təhlükə yaradan kimyəvi və digər materialları müəyyənləşdirmək və onların tətbiqini idarə etmək lazımdır ki, onların təhlükəsiz istifadəsi, daşınması, saxlanması, emalı və ya təkrar istifadəsi və utilizasiyası təmin edilsin.

15. Tullantı suları və bərk tullantılar:

Müəssisələrin əməliyyatlarının, sənaye proseslərinin və təmizləyici qurğuların işinin məhsulu olan tullantı suları və bərk tullantılar axıdılana və ya atılana qədər tələb olunan qaydada müşahidə edilməli, nəzarətdə saxlanmalı və emal olunmalıdır.

16. Atmosferə atılan tullantılar:

Müəssisələrin fəaliyyəti nəticəsində yaranan və atmosfərə atılan uçucu üzvi kimyəvi birləşmələr, aerosollar, korroziya yaradan maddələr, bərk zərrəciklər, ozon təbəqəsini zəiflədən kimyəvi maddələr və yanma prosesinin məhsulları emissiya olunana və ya atılana qədər tələb olunan qaydada təsnifləşdirilməli, izlənməli, nəzarətdə saxlanmalı və emal olunmalıdır.

17. Tullantıların minimuma endirilməsi, utilizasiyanın maksimum artırılması:

Bütün növ tullantılar, su və enerji resurslarının itkiləri mənbəyində azaldılmalı və ya aradan qaldırılmalı və yaxud istehsalatın modifikasiyası, obyektlərə texniki qulluq və onların istismarı, materialların əvəzlənməsi, resursların qənaətcil istifadəsi, materialların utilizasiyası və təkrar istehsalı metodları əsasında onların azaldılması və ya aradan qaldırılması həyata keçirilməlidir.

Etik davranış

18. Korrupsiya:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları ən yüksək mənəvi və etik davranış standartlarına əməl edəcək, yerli qanunlara riayət edəcək və hər hansı formada korrupsiya praktikasında iştirak etməyəcək, o cümlədən pulqoparma, dələduzluq və ya rüşvətxorluqla və digər bu kimi fəaliyyətlərlə məşğul olmayacaqlar.

19. Maraqlar toqquşması:

BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları maraqlar toqquşması kimi görünən istənilən situasiya barədə BMT-yə məlumat verəcəklər və təchizatçının fəaliyyətində BMT-nin hər hansı əməkdaşının və ya BMT ilə kontraktı olan hər hansı mütəxəssisin hər hansı növ marağı olduqda və ya təchizatçı ilə hər hansı iqtisadi əlaqələri olduqda BMT-ni bu barədə məlumatlandıracaqlar.

20. Hədiyyələr və qonaqpərvərlik:

BMT hər hansı növ hədiyyənin və ya hər hansı növ işgüzar qonaqpərvərlik əlamətlərinin qəbul edilməsinə “tamamilə dözümsüz” yanaşır. BMT hər hansı idman və ya mədəni tədbirlərə dəvətləri, istirahət təkliflərini və ya digər əyləncəli səfərləri, nəqliyyatdan istifadə barədə təklifləri, nahar və ya şam yeməyinə dəvətləri qəbul etmir. BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları BMT-də öz işlərini asanlaşdırmaq üçün BMT-nin əməkdaşlarına pulsuz malların və xidmətlərin təqdim edilməsi, işə düzəltmə və ya satışların həyata keçirilməsi kimi hər hansı yardım təklif etməyəcəklər.

21. Əmək fəaliyyətindən sonrakı məhdudiyyətlər

Satınalmalar prosesində iştirak etmiş olan, xidməti fəaliyyətini davan etdirən BMT əməkdaşları və sabiq BMT əməkdaşları əvvəllər təchizatçılarla peşəkar münasibətlərdə olublarsa, onlara əmək fəaliyyətindən sonra məhdudiyyətlər tətbiq edilə bilər. BMT ümid edir ki, onun təchizatçıları hər hansı belə şəxslərə onların xidmətdən ayrılmasından sonra bir il ərzində iş təklif etməkdən çəkinəcəklər.

Əlaqələr:

Bu Davranış kodeksinə aid bütün sualları bu elektron poçtu vasitəsilə Yüksək səviyyəli idarəetmə komitəsinin Satınalmalar şəbəkəsinə ünvanlamaq olar:
hcmpn.secretariat@one.un.org.